

רי"ף הלכות קטנות (תפילין 6) דף ט: גמ' ב"מ דף קה:, כט:, ברכות כג., כג:, כה:, חולין קי.,

אורך השיעור ברי"ף ושו"ע הוא 27 דקות
אורך השיעור ברי"ן ופוסקים הוא 11 דקות

1. הנושא משוי של ארבע קבין בראשו ותפילין בראשו אם נדחקות מפני המשאוי אסור
2. מצא תפילין, שם דמיהן ומניחן עליו מיד, אם ירצה, שדבר מצוי הוא לקנות בכל שעה.
3. אם רוצה ליכנס לבית הכסא קבוע לעשות צרכיו, חולצן ברחוק ארבע אמות
4. אסור ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין, בתפילין שבראשו, גזירה שמא יעשה בהם צרכיו
5. היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא בלילה, לא יכנס בהם גלולין בבגדו
6. כשהוא מתפלל, לא יאחוז בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש
7. כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו, אסור לישן בהם * <א> אפילו שינת (א) עראי, אלא אם הניח עליהם סודר
8. בית שיש בו תפילין, אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי. והוא שאין השני מיוחד להם
9. חולה מעיים פטור מתפילין

1. הנושא משוי של ארבע קבין בראשו ותפילין בראשו אם נדחקות מפני המשאוי אסור

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה כג

לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו, ואפילו בתוך ארבע אמות של מת או בתוך ארבע אמות של קבר צריך לחלוץ תפיליו עד שירחיק ארבע אמות, ולא ילבש אדם תפילין עד שיכסה ערותו וילבש בגדיו, * הנושא משאוי על ראשו חולץ תפיליו של ראש עד שיסיר המשאוי מעליו ואפילו מטפחת אסור להניח על הראש שיש בו תפילין, אבל צונף הוא מצנפתו על תפיליו.

טור אורח חיים סימן מא

הנושא משוי של ארבע קבין בראשו ותפילין בראשו אם נדחקות מפני המשאוי אסור ואם לאו מותר המוציא זבל בראשו אסור לו להניח תפילין בראשו שחש שהיו בראשו אפילו אם ירצה לסלקן לצדדין אינו רשאי אלא יקשרם בזרועו במקום תפילין אפי' מטפחת של תפילין אסור להניח בראשו אבל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון מצנפת או כובע מותר:

בית יוסף אורח חיים סימן מא

א הנושא משאוי של ארבעה קבין בראשו ותפילין בראשו וכו'. בריש פרק המקבל (בבא מציעא קה:): אמרי דבי רבי ינאי לתפילין ארבעה קבין מאי היא דתניא היה נושא משאוי על ראשו אם תפיליו רוצצות אסור ואם לאו מותר באיזה משאוי אמרו במשאוי של ארבעה קבין תני רבי חייה המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו הרי זה לא יסלקם לצדדין ולא יקשרם בידו שהוא נוהג בהם מנהג בזיון אבל קושרן על זרועו במקום תפילין משום רבי שילא אמרו אפילו מטפחת שלהם אסור להניח על הראש שיש בו תפילין וכמה אמר אביי ריבעא דריבעא דפומבדיתא. ופרש רש"י רוצצות. מתמעכות תחת המשא: ואם לאו. שהוא קל או שאינו מוטל עליהם: באיזה משאוי. הוי רציצה: ריבעא דריבעא. רביע ליטרא דבר מועט ע"כ. ולכאורה משמע דהא דאמרו משום רבי שילא פליגא אדתני דבי רבי ינאי ואדתני רבי חייה וקיימא לן כרבי שילא משום דאביי דבתרא הוא משמע דסבירא ליה כוותיה מדמפרש למילתיה וכן דעת ה"ר יונה בפרק מי שמתו (יד: ד"ה משום) וזהו דעת הרמב"ם שכתב בפ"ד (הכ"ג) הנושא משאוי על ראשו חולץ תפילין של ראש עד שיסיר המשאוי ואפילו מטפחת אסור להניח על הראש שיש בו תפילין אבל צונף הוא מצנפתו על תפיליו והרי"ף (יד:): והרא"ש (פ"ג סי' לא) בפרק מי שמתו ובהלכות תפילין (רי"ף ט. ורא"ש סי' יט) כתבו דברי רבי שילא וכתבו גם דברי רבי ינאי ודברי רבי חייה וה"ר יונה כתב תימה הוא על הרי"ף שהביא הברייתא של מעלה באיזה משאוי אמרו במשאוי של ארבעה קבין דהא הכא פסק הלכה כאביי לחומרא דאפילו ריבעא דריבעא דפומבדיתא אסור. ולי נראה שהם סוברים דלא פליג רבי שילא אדרבי ינאי ורבי חייה דאם לא כן לא הוה להו לכתוב דברי כולם סתם בלא שיפסקו הלכה כדברי מי: ורבינו הגדול מה"ר יצחק אבוהב ז"ל כתב ואולי יש לומר שאין אלו המאמרים חולקים שמה שאמרו הנושא משאוי הוא כשזה האיש נושא משאוי על ראשו בדיעבד וכיון שנשא לא מטרחינן ליה שיעזבנו אם אין התפילין נדחקין מפני המשאוי ואפשר ג"כ שאפילו לכתחלה יש לחלק בזה שמי שמשתכר במשאוי יש לו מקום לעשות זה אם אין התפילין נדחקין מה שאין כן למי ששם משאוי על ראשו ללא תכלית עכ"ל ולי נראה דאפשר שפירש דברי ינאי ורבי חייה מיירו במי שהיה נושא משאוי על ראשו ורוצה להניח תפילין וקאמר רבי ינאי שאם הוא מארבעה קבין מותר ואם הוא ארבעה קבין אסור ורבי חייה תני דהא דשרי להניח תפילין קעוד המשאוי על ראשו דוקא במשאוי דלאו זבל אבל אם היה מוציא זבל על ראשו אפילו אם אינו אלא דבר מועט אסור להניח תפילין על ראשו אז מפני שנוהג בהם מנהג בזיון ורבי שילא איירי היכא שהתפילין מונחין כבר בראשו וקאמר דאסור לתת עליהם אפילו מטפחת שלהם משום דהוי בזיון ולא דמי להיכא שקדם המשאוי לתפילין דשרי כדברי (שילא) [חייה] וכן יש לדקדק מדברי רש"י שכתב אדרבי שילא אסור להניח שום משאוי על הראש בשעה שהתפילין במקומן ובענין זה אפשר ליישב גם דברי רבינו אלא שבקצת ספריו כתוב המוציא זבל בראשו אסור לו להניח תפילין [שהיו] בראשו ולפי אותה גירסא

נראה לומר דסבר רבינו דמפרשי הרי"ף והרא"ש דרבי ינאי מיירי במניח משאוי על אמצע ראשו ואינו נוגע בתפילין כלל פחות מארבעה קבין שרי אבל ארבעה קבין אסור אע"פ שאין נוגעות משום דסתם משאוי ארבעה קבין שאדם נושא בראשו הוי תפיליו רוצות והילכך גזרו בהו רבנן אפילו כשאין נוגעות ואתא רבי חייה למימר דהא דשרי רבי ינאי משאוי פחות מארבעה קבין כשאינו נוגע בתפילין בשאר משאוי דוקא הוא אבל זבל אפילו כל שהוא אסור ואתא רבי שילא למימר דהא דשרי ר' ינאי משאוי פחות מארבעה קבין היינו דוקא כשאין המשאוי על התפילין כלל אבל אם המשאוי על התפילין אפילו מטפחת שלהם אסור והי"ר יוסף אל אסכנדרני ז"ל כתב וזה לשונו הנושא משאוי של ארבעה קבין בראשו אי אפשר לומר שמשאוי זה על ראשו למעלה דאי הכי מה לי לפניו מה לי לסלקן לצדדין הרי המשאוי מכל מקום על ראשו אלא הכי פירושה שהיה המשאוי קשור לו בחבל על ראשו והמשאוי מופשל לו מאחוריו על גבו וקשור הוא מראשו לגבו בחבל כדרך שעושים נושאי משאות ואמר שאם היה משאוי זה ארבעה קבין והתפילין נדחקין מפני המשאוי כלומר שהחבל שעל ראשו שהמשאוי תפוס בו דוחק את התפילין הרי זה אסור ואם לאו פירוש שהיה המשאוי פחות מארבעה קבין או שהיה ארבעה קבין ואין התפילין נדחקין בו מותר ואם היה משאוי זה שאחוז בראשו ובחבל משאוי של זבל אפילו לא היו התפילין נדחקין מחמת החבל וגם היה פחות מארבעה קבין הרי זה אסור מפני הזלזול ואם שכח שתפילין בראשו ונשא משאוי זה של זבל הקשור בראשו ובחבל ומופשל על גבו ולכשזכר שהוא זבל רצה לסלק הקציצה לאחד משני צידי הראש ימין ושמאל מפני שכובד הזבל הקשור במשאוי הוא על מקום הראש מקום הנחת תפילין ולכך רצה לסלק התפילין לצדדין וחשב דבכהאי גוונא יהיה מותר על כן כתב שגם אם יעשה כן הרי הוא עדיין באיסור שעדיין יש בדבר זלזול אלא מה יעשה יסירם מראשו ויקשרם בזרועו מקום הנחת תפילין של יד דהיינו בשמאל שהרי אינו משתמש בשמאל כמו בימינו בעת שפורק המשאוי ויזהר ממנו וכל זה בנושא משאוי כעין שאמרנו בחבל שבראשו אבל אם היה המשאוי מונח על ראשו ולא מופשל לאחוריו בחבל אסור בכל ענין אף על פי שאין התפילין נדחקין שכל עוד שתפילין בראשו אסור להניח עליו אפילו סודר שצורר בו תפילין וכו' עכ"ל:

ומ"ש רבינו אבל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון מצנפת או כובע מותר. כבר כתבתי בסמוך (לעיל ד"ה הנושא) שהרמב"ם כתב אבל צונף הוא מצנפתו על תפיליו והסכימו לדבריו ה"ר יונה והרא"ש ויהבי טעמא שלא אסרו אלא מטפחת שנראה גנאי לתפילין לפי שאינו דרך מלבוש אבל דבר שדרכו ליתן בראשו ליכא גנאי:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מא

סעיף א

(א) <א> הנושא משאוי (ב) על ראשו, * (ג) חולץ תפילין של ראש עד שיסיר המשאוי, * ואפי' מטפחתו אסור להניח על הראש שיש בו תפילין. אבל דבר שדרכו ליתן בראשו, כגון כובע או מצנפת, (ד) מותר. הגה: * ואפילו הכי אם הוא משאוי כבד (ה) א' ד' קבין והתפילין (ו) נדחקות, צריך להסירן (ב"י).

משנה ברורה סימן מא

(א) הנושא משאוי - זה מיירי בכל היום לא בשעת ק"ש ותפלה. ועיין לקמן סימן צ"ז ס"ה:
(ב) על ראשו - ואם הוא נושא משאוי על ידו במקום תפילין דמסתמא מכוסין הן וליכא גנאי אין צריך לחלוץ כ"א בשיש בהמשאוי ארבעה קבין דאז מסתמא התפילין רוצות עי"ז [פמ"ג ע"ש עוד]:
(ג) חולץ תש"ר - ואם יכול לסלק המשאוי לצדדין שלא במקום התפילין משמע מפמ"ג דמותר מ"מ אם יש בהם משאוי ד' קבין נראה שיש להחמיר אף בכה"ג עיין ב"י ולהוציא זבל על ראשו אפילו מעט ואפילו לצדדין אסור דבכל גוונא הוי בזה בזיון לתפילין שעל ראשו אם לא כשמסלק אז התש"ר מעליו שרי אף דנושא השל יד. ואם ירצה להוציא זבל על היד אפשר דאפילו אם התפילין הם מכוסים בבגדיו איכא בזה בזיון להתפילין שעליו [פמ"ג]:
(ד) מותר - אף שהוא מונח על התפילין אין בזה בזיון לתפילין כיון שהוא דרך מלבוש אך אם הכובע גדולה יזהר שכובד הכובע לא יסיר את התפילין ממקום הראוי להן [מח"א]:
(ה) ד' קבין - הם כ"ה לטראות ששוקלין בו הכסף בפראג [ל"ח]:
(ו) נדחקות - אין פ"י שהתפילין זזין ממקומן לגמרי ואין מונחין כדין דבזה פשיטא שאסור ואפי' אם משאן קל אלא ר"ל שמונחין במקומן בדוחק מחמת המשוי שמונח עליהם ומקצר את מקומם והב"ח מיקל בענין זה במצנפת וכובע [פמ"ג]:

ביאור הלכה סימן מא

* חולץ תש"ר - עיין במ"ב מה שכתבנו בשם הפמ"ג ונראה שטעמו משום התירוץ של הב"י שכתב לדעת הטור ודעימיה עי"ש בחד תירוצא אבל לדעת הרמב"ם דלא הביא כלל הא דד' קבין אין שום הכרח לזה וכן ברש"י ב"מ ק"ה ע"ב ד"ה אסור לא משמע כן:

* ואפילו מטפחתו - עיין בט"ז שכתב דלדעת הטור אין אסור במטפחת וכן במשאוי שהיא פחותה מדי קבין כ"א בשרוצץ ודוחק התפילין עי"ז אבל אנו אין לנו אלא דברי השו"ע דבכל גוונא אסור דהוי גנאי לתפילין עי"ז [מטה יהודא]:

* ואפי"ה אם הוא וכו' - כתב המ"א בשם הד"מ כל מקום וכו' עיין ספר נהר שלום ובספר מאמר מרדכי שכתבו שלא כיון הד"מ לזה. ולדינא בלא"ה כתב המ"א שצ"ע בזה:

2. מצא תפילין, שם דמיהן ומניחן עליו מיד, אם ירצה, שדבר מצוי הוא לקנות בכל שעה.

שולחן ערוך חושן משפט סימן רסז סעיף כא

מצא תפילין, טז {ל} שם דמיהן ומניחן עליו מיד, אם ירצה, שדבר מצוי הוא לקנות בכל שעה.

סמ"ע על שולחן ערוך חושן משפט סימן רסז סעיף כא

לן שם דמיהן ומניחן עליו. פירוש, מחזיק לעצמו ומניחן על ראשו ויוצא בהן ידי מצות תפילין אם ירצה לקנותם לעצמו, דודאי בעליהן לא יקפידו דהם מצויים לקנותן אצל סופרים. והרמב"ם מסיים בזה שם [פ"ג מגזילה ואבידה] בדין (י"ג) [י"ד] ז"ל, ואינו עשויין אלא למצותן בלבד, עכ"ל. משמע מלשון זה דבשאר דברים אף שמצויים לקנותן מ"מ חביב לאדם דבר שרגיל בו, משא"כ תפילין דאין אדם רגיל להקפיד אם יוצא באלו או באלו אם גם הם בחזקת כשרות. אבל הטור [סעיף כ"ג] לא כתב אלא כלשון המחבר. וע"ש בטור דכתב ז"ל, וכן פירות שהתחילו לרקוב וכן כל כיוצא בזה מוכרן מיד, עכ"ל. ומהתימה למה השמיטוהו בעלי השו"ע:

ש"ך על שולחן ערוך חושן משפט סימן רסז סעיף כא

(טז) שם דמיהן כו' - עיין בסמ"ע ס"ק ל' משמע מל' זה כו' לפעדי"ג דה"פ הואיל ואינה עשויה אלא למצותן בלבד ולא לשום תשמיש אחר א"כ ניחא ליה לאינש שימכרו ויעשו בהן מצוה משא"כ בשאר דברים ע"ש ומהתימא למה השמיטוהו בעלי השו"ע לפעדי"ג דלא קשה מידי דטעמא דפירו' שהתחילו לירקב הוא משום שטיפולו מרובה משכרו וכ"ש הוא מהתם וכן משמע להדיא ברמב"ם פ"ג מהל' גזלה וסמ"ג עשין ע"ד דף קנ"ג ע"ד שכתבו וז"ל כל דבר שטיפולו מרובה מטפל בהן ג' ימים מכאן ואילך מוכרן בב"ד וכן פירות שהתחילו להרקוב וכיוצא בהן מוכרן בב"ד עכ"ל וא"כ כיון שכ' המחבר בסכ"ד כל דבר שטפולו מרובה משכרו מוכרו כו' לא הוצרך לכתוב דין פירות שהתחילו לירקב דפשוט הוא וכ"ש הוא מהתם כן נלפע"ד:

3. אם רוצה ליכנס לבית הכסא קבוע לעשות צרכיו, חולצן ברחוק ארבע אמות

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה יז

היה לבוש תפילין והוצרך ל לבית הכסא לא יניח התפילין בחורין הסמוכין לרשות הרבים ויכנס שמא יטלו עוברי דרכים, כיצד יעשה אפילו הוצרך להשתין מים חולץ תפיליו ברחוק ארבע אמות וגוללן מ בבגדו נ כמין ספר תורה ואוחזן בימינו כנגד לבו, ויזהר כדי שלא תהא רצועה יוצאת מתחת ידו טפח, ונכנס ועושה צרכיו וכשיצא מרחיק ארבע אמות מבית הכסא ולבושין.

טור אורח חיים סימן מג

אסור ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין בתפילין שבראשו גזירה שמא יעשה בהן צרכיו ובבה"כ עראי מותר להשתין בהן כשהן בראשו אבל אם אוחזן בידו אסור להשתין בהן מעומד אפילו אם תפש אותם בבגדו מפני שצריך לשפשף בידו ניצוצות שברגליו אלא חולצן ברחוק ד' אמות ונותן לחבירו ואם רוצה ליכנס לבה"כ קבוע לעשות צרכיו חולצן ברחוק ד' אמות וגוללן כמו ס"ת ואוחזן בימינו ובבגדו כנגד לבו ויזהר שלא תהא רצועה יוצאה מתחת ידו טפח וכשיצא מרחיק ד' אמות ומניחן ובליה או סמוך לחשכה שאין שהות להניחן עוד אחר שיצא עושה להם כ"ס טפח ומניחן בתוכו ואם אין הכלי מיוחד להם די בפחות מטפח וכל זה מ"ירי בבה"כ שבשדה אבל שבבית לא יכניסם כלל ואם שכחם בראשו ועשה בהן צרכיו מניח ידו עליהן עד שיגמור עמוד הראשון ויוצא וחולצן וחוזר ונכנס:

בית יוסף אורח חיים סימן מג

ה ומ"ש רבינו חולצן ברחוק ארבע אמות. ולא חילק בין בית הכסא קבוע לאינו קבוע כן כתב הרמב"ם (ה"י"ז) ואע"ג דגרסינן בגמרא הנכנס לבית הכסא חולץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת לא שנו אלא בית הכסא קבוע אבל בית הכסא עראי חולץ ונפנה לאלתר וכשהוא מניחן מרחיק ארבע אמות מפני שעשאו בית הכסא קבוע משמע דסברי דלא קיימא לן הכי וכן דעת הרי"ף והרא"ש ז"ל שהשמיטוהו וצריך טעם למה:

ומ"ש רבינו וגוללן כמין ס"ת ואוחזן בימינו ובבגדו כנגד לבו. שם אמר רבי מיאשא בר בריה דרבי יהושע בן לוי הלכה גוללן כמין ס"ת ואוחזן בימינו כנגד לבו ופירש רש"י גוללן ברצועות שלהן והרמב"ם (תפילין פ"ד הי"ז) כתב גוללן בבגדו וסובר דהלכה כרבי עקיבא דאמר אוחזן בבגדו וכן דעת ה"ר יונה (שם יד. ד"ה ר' עקיבא) וכן נראה מדברי בעל התרומה (סי' ר"ג ד"ה א"ר ינאי) וכך הם דברי רבינו אבל המרדכי (הל' תפילין יג ע"ד) כתב דמדאמר רב נחמן שלא תהא רצועה יוצאה מתחת ידו טפח משמע קצת שהם בידו בלא שום בגד וכן כתב סמ"ג (עשין כב קו.): ובנכנס לבית הכסא קבוע לא כתב רבינו נותנם לחבירו ונראה שטעמו מדאמרין בגמרא (ברכות כג.) דרבי יוחנן ורב נחמן כי הוו בעו למיעל לבית הכסא לא הוו יבהי תפילין לתלמידיהו אמרי כיון דשרינהו רבנן נינטרן ופירש רש"י אכניסם עמי וישמרונני מן המזיקין ואית דגרסי לא נטרח כלומר לא ניתן טורח לתלמידים וה"ר יונה (שם יד: ד"ה הואיל) כתב שיש מפרשים נינטרן אשמור אותם אני בעצמי וכתב המרדכי (שם) דמכאן למד בעל הלכות גדולות שאין לאדם ליתן תפילין לחבירו כשהולך לבית הכסא וכן כתבו הגהות מיימון (פ"ד

אות ל) בשם השאלות וכן כתב סמ"ג (שם) ומשמע שהם מפרשים כיון דשרינהו רבנן ניטרו כלומר אשמור אותם אני בעצמי וכמו שפירש ה"ר יונה שנראה שסובר רבי יוחנן שמצוה לשמרם הוא בעצמו ומפני כך למדו דאין ליתן לחבירו התפילין אלא הוא עצמו ישמרם ואי נמי כדפירש רש"י ישמרונן מן המזיקין ומשום הכי למדו דאין לו ליתנם לחבירו אלא יכניסם עמו כדי שישמרם אבל אין לומר דגרסי לא נטרם כלומר לא ניתן טורח לתלמידים דא"כ מאי אין לאדם ליתן תפילין לחבירו דקאמרי דמשמע דאין ראוי לעשות כן ומיהו יש לדחוק ליישב דהכי קאמר אין לאדם ליתן תפילין לחבירו דכיון שהוא עצמו יכול להכניסם עמו אין לו להטריח על חבירו שלא לצורך :

שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף ה

אם רוצה ליכנס (יח) לבית הכסא קבוע לעשות צרכיו, <ה> חולצן ברחוק ארבע אמות. הגה: ט ויש אומרים אפילו בלא צרכיו (ב"י בשם רבי האי), (יט) וטוב להחמיר. וגוללן ברצועות שלהן * <ו> ואוחזן (כ) י בימינו ובבגדו כנגד לבו, ויזהר <ז> שלא תהא יא רצועה יוצאה מתחת ידו טפח, וכשיוצא מרחיק ארבע אמות ומניחן.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף ה

(יח) לבה"כ קבוע - [יד] נקט קבוע משום סיפא לאשמעינן דאפילו בקבוע מכניס התפילין עמו משום שמירה אבל אה"י דאפילו באינו קבוע כלל צריך לחלוץ ברחוק ד"א ממקום שרוצה לפנות וכדלעיל בסוף ס"ק י"ג. וכן מה דנקט לעשות צרכיו ג"כ משום רבותא דסיפא אבל באמת ה"ה להשתין צריך לחלוץ ברחוק ד"א וכדלעיל בס"א :

(יט) וטוב להחמיר - המ"א מסיק דמדינא אסור לכנס לבה"כ בתפילין דלא גרע ממרחץ לקמן בסימן מ"ה ס"ב ועיין בפמ"ג ובמאמר מרכי שכתבו דמדברי הרא"ש לא משמע הכי גם מדברי רב האי לא משמע הכי ע"ש ובספר האשכול בשם הגאון משמע כתיורצו דהמג"א ע"ש :

(כ) בלימינו - אבל לא בשמאלו מפני שצריך לקנח בה כמש"כ בס"ג והכא ליכא למיחש לניצוצות שיבוא לשפשף ביד שאוחז בה התפילין דכיון שמיירי בבה"כ קבוע מסתמא עושה צרכיו מיושב. כתב הרמ"ע סימן נ"ט דמותר לכנס בתפילין למבואות המטונפות אפי' יש שם מקום מטונף להדיא וטוב לכסותו בכובע ואם רוצה לחלצן ולחזור ולהניחן שפיר דמי והמג"א מצדד לומר דכשיודע שיכנס דרך מבואות המטונפות לא יניחם בביתו אלא בבה"כ או שיניחם בביתו ויכסם במבואות המטונפות ונסתפק המח"ש דאפשר דצריך לכסות ג"כ הרצועות וכ"ש ג' כריכות שעל האצבע ובתשובות רדב"ז ח"ד סימן ל"ו משמע ג"כ שסובר דמדינא צריך לכסות התפילין במקומות המטונפות וכל שאי אפשר לו לכסותם מוטב שיניחם בבה"כ ומשמע שם שהדליית והיו"ד שברצועות אין צריך לכסות שהם דרך קשירה לא דרך כתיבה ע"ש :

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף ה

* ואוחזן בלימינו - עיין במ"ב מש"כ בשם הרמ"ע להקל והרדב"ז מחמיר. ובספר אור זרוע אשר זכינו מקרוב לאורו משמע כהרמ"ע דכתב בסי' תקפ"ו דמותר לעבור בבית הכסא לפי דרכו שלא לצורך נקבו ותפילין בראשו. ומשמע מלשונו שהוא מחלק בין אם הוא עובר או שהוא קובע עצמו להיות שם וזוהי יש ליישב קצת קושית המג"א בסק"ט ממרחץ דחולץ כמ"ש סימן מ"ה סעיף ב' ואע"ג דלענין ד"ת לא מחלקינן בין מהלך או עומד בברכות כ"ד ע"ב לענין זה מחלקינן :

4. אסור ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין, בתפילין שבראשו, גזירה שמא יעשה בהם צרכיו

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה יז

היה לבוש תפילין והוצרך ל לבית הכסא לא יניח התפילין בחורין הסמוכין לרשות הרבים ויכנס שמא יטלו עוברי דרכים, כיצד יעשה אפילו הוצרך להשתין מים חולץ תפיליו ברחוק ארבע אמות וגוללן מ בבגדו נ כמין ספר תורה ואוחזן בימינו כנגד לבו, ויזהר כדי שלא תהא רצועה יוצאת מתחת ידו טפח, ונכנס ועושה צרכיו וכשיצא מרחיק ארבע אמות מבית הכסא ולובשן.

בית יוסף אורח חיים סימן מג

א - ג אסור ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין בתפילין שבראשו וכו'. בפרק מי שמתו (כג.) איבעיא להו מהו שיכנס אדם בתפילין לבית הכסא קבוע להשתין מים ופירש רש"י בית הכסא קבוע שיש בו צואה וכל בתי כסאות שבתלמוד על פני השדה הם בלא חפירה ואסיקנא דאסור שמא יפנה בהם ואמרי לה שמא יפח בהם וכתב הרא"ש (ברכות פ"ג סי' כו, והל' תפילין סי' כ) בית הכסא עראי פשיטא דמותר ולא מיבעיא ליה אלא בית הכסא קבוע אי חיישינן שמא יפנה בהם ואע"ג דתניא לקמן הנכנס לבית הכסא חולץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס לא משום הכניסה צריך לחלוץ אלא משום שרוצה לעשות צרכיו ומתוך קושיא זו היה גורס רבינו האי מהו שיכנס אדם לבית הכסא צנוע פירוש שסופו להיות קבוע ולא קושיא היא כדפרישית. ובתר הכי תניא הנכנס לבית הכסא קבוע חולץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ומניחן בחלון הסמוך לרשות הרבים ונכנס וכשהוא יוצא מרחיק ארבע אמות ומניחן דברי בית שמאי ובית הלל אומרים אוחזן בידו ונכנס רבי עקיבא אומר אוחזן בבגדו ובידו ונכנס ולא יניחם בחורים הסמוכים לרשות הרבים שמא יטלו אותם עוברי דרכים ויבוא לידי חשד ותו תניא (שם :) לא יאחז אדם תפילין בידו וס"ת בזרועו ויתפלל ולא ישתין בהם ולא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי אמר רבא אמר רב ששת לית הלכתא כי הא מתניתא דבית שמאי היא דאי בית הלל השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא עראי מיבעיא ופירש רש"י לית הלכתא כי הא מתניתא דקתני לא ישתין בתפיליו ומני בית שמאי היא דאמרי לעיל מניחן בחלון הסמוך לרשות הרבים ולא יכניסם בידו דאי בית הלל הא אמרי לעיל אוחזן בידו ונכנס. מיתבי דברים שהתירי לך

כאן אסרתי לך כאן מאי לאו תפילין אי אמרת בשלמא בית הלל התרתי לך כאן קבוע אסרתי לך כאן בית הכסא עראי אלא אי אמרת בית שמאי הא לא שרו ולא מידי ותיובתא דרבא אמר רב ששת תיובתא מכל מקום קשיא השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא עראי לא כל שכן הכי קאמר בית הכסא קבוע דליכא ניצוצות שרי בית הכסא עראי דאיכא ניצוצות אסור ופירש רש"י בית הכסא עראי כגון להשתין שאין אדם הולך בשבילם לבית הכסא והפעם הזאת נעשה המקום הזה בית הכסא תחלה: וכתב הרא"ש (ה' תפילין סי' כ) הנכנס לבית הכסא חולץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס פירוש הנכנס לעשות צרכיו אבל בכניסה לחוד אין צריך לחלוץ מדקא מיבעיא ליה לעיל מהו ליכנס לבית הכסא קבוע וישתין ולהכי לא תני בברייתא בית הכסא קבוע דאפילו אינו קבוע אם נכנס לעשות צרכיו צריך לחלוץ ע"כ ונראה דלעשות צרכיו דקאמר היינו גדולים דוקא דאילו קטנים בבית הכסא עראי מישא שרי לדעתו בתפילין בראשו דאהא דתניא ולא ישתין בהם מים כתב ה"ר יונה בפרק מי שמתו (יד. ד"ה מהו) והרא"ש בהלכות תפילין (סי' כא) ודוקא בעודן בידו אבל בראשו מותר להשתין בהם בבית הכסא עראי דליכא חשש ניצוצות כיון שהם בראשו ומשום חשש שמא יפנה בהן נמי ליכא דכיון דבית הכסא עראי הוא ליכא למיחש שמא יפנה בהם וכן כתבו התוספות בפרק מי שמתו (כג. ד"ה חיישינן) וכן דעת סמ"ג (עשין כב קו.) והתרומה (סי' ריג ד"ה א"ר ינאי) אבל מדברי הרמב"ם בפרק ד' (ה"י"ח) נראה שאסור להשתין בעודן בראשו בין בבית הכסא קבוע בין בבית הכסא עראי וכבר השיגו הראב"ד ומכל מקום לענין מעשה נכון לזוהר כדברי הרמב"ם ז"ל:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף א

אסור ליכנס לבית הכסא קבוע (א) להשתין, (ב) א בתפילין שבראשו, גזירה שמא יעשה בהם צרכיו. <א> ואם אוחזן (ג) בידו, מותר להשתין בהם בבית הכסא קבוע. הגה: והיינו דוקא כשמשתי מיושב דליכא למיחש לניצוצות, אבל משתי מעומד (ד) פשיטא דאסור דלא עדיף מבית הכסא עראי. וה"ה אם משתי מיושב או בעפר (ה) תחוח, דליכא ניצוצות, בבית הכסא עראי (ו) נמי שרי. ואין חילוק בין קבוע לעראי לענין זה, <ב> אלא דבה"כ קבוע ב מסתמא עושה צרכיו מיושב, ובה"כ עראי מסתמא עושה מעומד, ג הואיל ואינן נפנה לגדולים (ב"י בשם נ"י ומגדל עוז). * (ז) ובבית הכסא עראי מותר להשתין בהם כשהם בראשו, אבל אם אוחזן בידו אסור להשתין בהם מעומד אפילו אם תופס אותם בבגדו, (ח) מפני שצריך לשפשף בידו ניצוצות שברגליו, <ג> אלא (ט) ד חולצן ברחוק ד' אמות ונותנם (י) לחבירו, ומדברי הרמב"ם נראה שאסור להשתין (יא) כשהם בראשו בין בבית הכסא קבוע בין בבית הכסא עראי, ויש לחוש (יב) לדבריו.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף א

(א) להשתין - המג"א בסק"ט כתב דמה שכתב המחבר להשתין לרבותא נקט דאפילו להשתין אע"פ שהוא חייו של אדם אסור לכנס וכ"ש שלא לצורך:
 (ב) בתפילין שבראשו - ה"ה [א] דבזרוע נמי אסור מה"ט והא דנקט בראשו בא למעוטי אם אוחזן בידו:
 (ג) בידו - ר"ל [ב] בבגדו וביד [ג] ימינו כנגד לבו כמש"כ בס"ה:
 (ד) פשיטא דאסור - באוחזן בידו שמא יקנח הניצוצות וה"ה כשהם בראשו דאסור דחיישינן שמא ישב ויעשה בהם צרכיו [פמ"ג]:
 (ה) תיחוח - או במקום [ד] מדרון:
 (ו) נמי שרי ואין חילוק וכו' - ומ"מ [ה] יש חילוק קצת דבקבע דיש חשש שמא יעשה צרכיו צריך שיהיה בבגדו ובידו כמ"ש בסק"ג ובעראי אפילו בידו לבד נמי מותר בזה דליכא חשש ניצוצות:
 (ז) ובבה"כ עראי וכו' - דלא גזרינן ביה שמא יפנה בהם ורק שיזוהר שלא יפח בהם:
 (ח) מפני שצריך וכו' - וחיישינן [ו] שמא ישפשף הניצוצות שנופלין על רגליו ביד שאוחז בה התפילין:
 (ט) חולצן ברחוק וכו' - עיין מ"א שכתב דמש"כ המחבר מתחלה אסור להשתין בהן מעומד מיירי בין בעראי ובין בקבוע וכמו שכתב בהג"ה ומש"כ אלא חולצן ברחוק ד"א מיירי בקבוע דאי בבה"כ עראי חולץ ומשתין לאלתר וכ"כ הט"ז:
 (י) לחבירו - דהוא בעצמו אסור לאחוזו בהן אז [ז] אף דמיירי בקבוע ומבואר לקמן בס"ה דיאחוזו בבגדו ובידו כיון דמיירי כשמשתי מעומד וחיישינן משום ניצוצות:
 (יא) כשהם בראשו - [ח] וה"ה בזרועו דס"ל דגזרינן שמא יפח בהם אבל כשהם בכיסן ואוחז הכיס בידו מותר להשתין בהן לד"ה שכשהם בכיסן אין איסור בהפחה כמו שיתבאר בסימן מ"ד:
 (יב) לדבריו - ולעת הצורך כגון שיתבטל ע"י מתפלה בצבור יכול לסמוך אדיעה ראשונה אך שיזוהר הרבה שלא יבוא לידי הפחה כ"כ הח"א ומ"מ נוהגין לחלוץ הש"ר. וגם הש"י [ט] נכון להסיר הרצועות מכף היד שלא יבוא לשפשף הניצוצות בהם:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף א

* ובבה"כ עראי מותר להשתין בהם כשהם בראשו - פשוט דה"ה לענין תפילין של זרועו וכן איתא להדיא בספר התרומה ודלא כהפמ"ג ונראה שסיר הכריכות מעל כף ידו שלא יבוא לשפשף בהם:

5. היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא בלילה, לא יכנס בהם גלולין בבגדו

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה יט

היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא לעת ערב ולא נשאר מן היום כדי ללבשן אחר שיצא לא יכנס בהם גלולין בבגדו ואפילו ס להשתין מים בבית הכסא קבוע, אלא כיצד יעשה חולצן ומניחן בכליין אם היה בו טפח או בכלי שאינו כליין אף על פי שאין בו טפח ואוחז הכלי בידו ונכנס, וכן אם הוצרך בלילה מניחן בכלי ואוחז הכלי בידו ונכנס.

ו' ובליילה או סמוך לחשכה שאין שהות להניחם עוד אחר שיצא עושה להם כיס טפח וכו'. גם זה שם אמר רבי יעקב בר אחא א"ר זירא ביום גוללן כמין ס"ת ובליילה עושה להן כיס טפח ומניחן אמר רבה בר בר חנא אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שיש שהות ביום ללבשם אבל אם אין שהות ביום ללבשם עושה להם כמין כיס טפח ומניחן אמר אביי לא שנו אלא שהניחן בכלי שהוא כליין אבל הניחן בכלי שאינו כליין אפילו פחות מטפח כך גירסת הר"י (ברכות יד:) והרא"ש (שם סי' כז) ואף על פי שבקצת נוסחאות בגמרא המימרות מהופכות גירסא זו עיקר: וכתב ה"ר יונה (שם יד: ד"ה אמר) שרבינו האי פירש דבנכנס לבית הכסא מיירי והכי קאמר כשנכנס ביום וצריך לחלוץ אותם כדי שלא יכנס עמהם לבית הכסא גוללן כמין ס"ת ואין צריך להניחן בכלי כיון שצריך לחזור ולהניחן מיד אבל כשנכנס בלילה עושה להם כיס טפח ומניחן בתוך הכלי ומצניען כיון שאין לו ליטלם ועלה אמרינן לא שנו דביום גוללן כמין ס"ת וסגי להו בהכי אלא כשיש שהות ביום ללבשן דכיון שעוד היום גדול ויכול עדיין לקיים את המצוה לא נטריח אותו לתת אותם בתוך הכיס אבל אם לאחר שיצא מבית הכסא אין שהות ביום ללבשן אין לו להניחם כך ללא צורך אלא עושה להם כיס טפח ומניחן בתוכו ומצניען וכיוצא בזה הוא דעת הרמב"ם (תפילין פ"ד הי"ט) שכתב היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא לעת ערב ולא נשאר מן היום כדי ללבשן אחר שיצא לא יכנס בהם גוללן בבגדו ואפילו להשתין מים * בבית הכסא קבוע. אלא כיצד יעשה חולצן ומניחן בכליין אם היה בו טפח או בכלי שאינו כליין אע"פ שאין בו טפח ואוחז הכלי בידו ונכנס וכן אם הוצרך בלילה מניחן בכלי ואוחז הכלי בידו ונכנס וכך הם דברי רבינו ורש"י פירש דהא דקאמר בלילה עושה להם כיס טפח היינו כשהוא חולצן בביתו על מנת להצניען עד הבוקר עושה להם כיס טפח דחללו טפח דחשיב הכלי אוהל להפסיק בינם לקרקע:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף ו

היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא בלילה, או סמוך לחשיכה, שאין שהות להניחם עוד אחר שיצא, לא יכנס בהם (כא) גוללן בבגדו, * ו יב אפילו להשתין מים * בבית הכסא קבוע. אלא כיצד יעשה, חולצן * ומניחן בכלי (כב) יג אם היה בו טפח, או בכלי שאינו כליין אע"פ שאין בו טפח, ואוחז הכלי (כג) בידו, ונכנס.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף ו

(כא) גוללן בבגדו - ר"ל [טו] מה שהותר בסעיף הקודם לאוחזן בימינו בבגדו דוקא כשיש לו שהות להניחם עוד אח"כ לא הטריחוהו להניחם בכלי משא"כ באין שהות: (כב) אם היה בו טפח - אבל כשאין בו טפח בטל לגבי התפילין כיון שהוא כליין ואסור להכניסם לבה"כ: (כג) בידו ונכנס - שלא יטלו אותם עוברי דרכים [גמרא עיי"ש]:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מג סעיף ו

* ואפילו להשתין מים - ר"ל במיושב או בעפר תיחוח דליכא משום ניצוצות וכדלעיל בס"א:
* בבה"כ קבוע - וה"ה לענין בה"כ עראי ותפילין שבראשו. [ביאור מהרמ"ב על המרדכי]:
* ומניחן בכלי אם היה בו טפח וכו' - עיין במ"ב והמ"א הביא עוד בשם רש"י דאם הכלי היה טפח חשיב הכלי אוהל להפסיק בינם לקרקע ומותר להניחם בביתו ע"ג קרקע ובכלי שאינו כליין אפילו פחות מטפח:

6. כשהוא מתפלל, לא יאחוז בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ה הלכה ה

תקון המלבושים כיצד מתקן מלבושיו ח תחלה ומציין עצמו ומהדר שנאמר השתחוו לה' בהדרת קדש, ולא יעמוד בתפלה באפונדתו ולא בראש מגולה ולא ברגלים מגולות אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו בפני הגדולים אלא ט בבתי הרגלים, ובכל מקום לא יאחוז תפילין בידו וספר תורה בזרועו ויתפלל מפני שלבו טרוד בהן, ולא יאחוז כלים ומעות בידו, אבל מתפלל הוא ולולב בידו בימות החג מפני שהוא מצות היום, היה משוי על ראשו והגיע זמן תפלה אם היה פחות מארבעה קבין מפשילו לאחוריו ומתפלל בו, היה ארבעה קבין מניחו על גבי קרקע ואחר כך יתפלל, דרך כל החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו אלא כשהן עטופים.

שולחן ערוך אורח חיים סימן צו סעיף א

(א) כשהוא מתפלל, (ב) <א> לא יאחוז בידו תפילין (ג) ולא ספר מכתבי הקודש א ולא (ד) [ב] קערה מלאה ולא סכין (ה) ומעות וככר, (ו) <ב> מפני שלבו עליהם שלא יפלו ויטרד ותבטל כוונתו. ב ולולב בזמנו, (ז) מותר לאחוז בידו, כיון שהאחיזה בידו היא מצוה אינו נטרד בשבילו.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן צו סעיף א

(א) כשהוא מתפלל - בפמ"ג כתב דה"ה בשעת ק"ש ופסוקי דזמרה:

(ב) לא יאחוז וכו' - ובדיעבד [א] אי"צ לחזור ולהתפלל [ב] אם לא שיודע שעיי"ז לא כיון באבות. ומותר השי"ץ להחזיק הס"ת בידו בשבת כשאומר יקום פורקן דכיון שכונתו אז להתפלל על לומדי תורה ע"כ מחזיק הס"ת בידו ולא לשם שמירה והוי כמו לולב בזמנו [ג] וכן מותר להחזיק בשעה שמברכים החודש :

(ג) ולא ספר וכו' - וה"ה [ד] כל ספרים שלנו :

(ד) קערה מלאה - שלבו עליה שלא ישפך ממנה ובסכין שלא יפול לארץ ויתקע ברגלו ובמעות שלא יתפזרו [ה] ואף אם הם צרוין טריד שמא יאבדו אם לא שאוחזן באופן דליכא למיחש שמא יאבדו וכתב בברכ"י דה"ה דאסור להושיב תינוק לפניו בשעת תפלה :

(ה) ומעות וככר וכו' - ודוקא הני שאם יפלו יש בהם הפסד או יזיקו לו [ו] אבל שארי דברים מותר לאחוז וי"א דהני לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט וה"ה שאין ליטול שום דבר בידו בשעת התפלה וכן הסכים הט"ז :

(ו) מפני שלבו וכו' - צ"ע אם מותר ליקח תפילין וס"ת בידו היכא דמתיירא מפני גנבים דאפשר דהתירו לו [פמ"ג] :

(ז) מותר לאחוז וכו' - נפל ספר על הארץ ואינו יכול לכיון [ז] מותר להגביהו כשיסיים הברכה שהוא עומד בה [ח] ואי לא"ה לא יפסיק וכ"ש שאין לקרוץ באצבע וכיוצא בשעת תפילה. אם התחיל להתפלל ש"ע ונתבלבל מותר לילך למקום הידוע לו ליקח משם סידור [ח"א] :

7. כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו, אסור לישן בהם אפילו שינת עראי, אלא אם הניח עליהם סודר

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה טו

תפילין צריכין גוף נקי שיזהר שלא תצא ממנו רוח מלמטה כל זמן שהם עליו, לפיכך אסור לישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי אלא אם הניח עליהן סודר ולא היתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי, וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן.

טור אורח חיים סימן מד

אסור לישן בהם אפי' שינת עראי כשאוחזן בידו אבל כשהן בראשו פורס עליהם סודר וישן בהם שינת עראי ולא חשיב היסח הדעת אלא כשהוא עומד בשחוק ובקלות ראש והרמב"ם ז"ל כתב דאפילו שינת קבע כשהם בידו מותר וא"א הרא"ש ז"ל לא כתב כן :

בית יוסף אורח חיים סימן מד

א אסור לישן בהם אפילו שינת עראי וכו'. בפרק מי שמתו (כג:) ת"ר לא יאחו אדם תפילין בידו וס"ת בזרועו ויתפלל ולא ישתין בהם ולא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי וכתבו ה"ר יונה (יד: ד"ה ולא) והרא"ש (סי' כח) דוקא כשהם בידו אבל כשהם בראשו מותר לישן בהם שינת עראי כדאמרין בסוכה (כו:) הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח אבל כשהם בידו אפילו לישן בהם שינת עראי אסור שמא יפלו ואם תאמר והיאך שינת עראי מותר והלא אסור להסיח דעתו מהם ובשעה שמתנמנם מסיח דעתו מהם ויש לומר דלא הוי היסח דעת אלא כשעומד בקלות ראש ובשחוק אבל כשהוא מתנמנם אין כאן היסח דעת כי הוא שוכח הבלי העולם ואין כאן קלות ראש ע"כ: גרסינן בפרק הישן (סוכה כו.) תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך לא קבע ולא עראי לא קשיא הא דנקיט להו בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפריס סודרא עלייהו וכמה תני רמי בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה. ופירש רש"י דנקיט להו בידיה. לא קבע ולא עראי שמא יפלו מידו: דמנחי ברישיה. עראי מותר וקבע אסור שמא יפוח: דפריס סודרא עלייהו. הניחם אצל מראשותיו בין קבע בין עראי דלא ניתנה תורה למלאכי השרת: ותו איתא התם ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישינין שינת עראי חוץ לסוכה מאי טעמא אמר רב אשי גזירה שמא ירדם אמר ליה אביי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין אבל לא שינת קבע ליחוש שמא ירדם אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן במניח ראשו בין ברכיו רבא אמר אין קבע לשינה. ופירש רש"י ירדם. שמא תחטפנו שינה ויישן קבע: בין ברכיו. דודאי לא ירדם: רבא אמר. לשמא ירדם לא חיישינן הילכך בתפילין שרי וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשינה ואין בה חילוק בין קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם קובע עצמו לשינה שפעמים אינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך הילכך זו היא שינתו וגבי תפילין דטעמא שמא יפוח בהם ולא משום איסור שינה בנייה פורתא לא אתי לידי הפחה ע"כ. וכתב הר"ן (סוכה יב: דבור ראשון) בשם הר"ה (שם ע"א) דכהנך תלת ברייתות דלעיל דאוקימנא להו חדא בדנקיט להו בידיה וכו' קיימא לן אע"פ שלא כתבן הר"י בהלכותיו וראיתי אחד מחכמי הדור שכתב דלא סמכינן אהני מתנייתא אלא אדרבי ינאי סמכינן דאמר (שבת מט.) תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים וכדפירשו אביי ורבא שלא יפוח בהם ושלא יישן בהם וכל שינה במשמע בין קבע בין עראי וכתב עליו הראב"ד (שם בהשגותיו על הר"ה) שיפה כתב אותנו חכם אלא שלא פירש כל צרכו והטעם לפי שאין אנו יכולים לשער כדי הילוך מאה אמה הילכך אין ישינין בהם כלל כשהם בראשו וכל שכן כשהם בידו אבל דפריס סודרא עלייהו ומניחו בצדו מותר לישן כל שינה כדאיתא בברכות (כד.) מניחם בין כר לכסת שלא כנגד ראשו ודבר זה כבר הזכירו הרב בברכות ואין צורך לאלו הברייתות עכ"ל כלומר וגם הא דתניא דכי נקיט להו בידיה לא יישן בהם לא שינת קבע ולא

שינת עראי כבר הזכירה בפרק מי שמתו ת"ר לא יאחז אדם תפילין בידו וכו' ולא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי וה"ר יונה והרא"ש שפסקו דכשהם בראשו ישן בהם שינת עראי כמו שכתבתי לעיל תימה למה לא כתבו שיעור שינת עראי כמה היא ואפשר דסברי דלא קיימא לן כברייתא דתני ישן בהן שינת עראי אבל לא שינת קבע אלא כי הא דתניא התם הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח ופירש רש"י לפי שביום אין דרכו לישן עם אשתו ולא לישן קבע משום הכי רצה מניח אבל בלילה חולץ אפילו לשינת עראי דילמא מימלך וישן קבע והטעם שפסקו כברייתא זו משום דמשמע התם דרבי יוסי סבר הכי והלכתא כוותיה דנימוקו עמו (גיטין סז). והביאני לומר כן מפני שכשרצו ה"ר יונה והרא"ש להביא ראיה דכשהם בראשו ישן בהם שינת עראי הביאו הא דתניא הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח ולא הביאו מדאוקימנא הא דתניא ישן בהם שינת עראי במנחי ברישיה ולפי זה צריך לומר דהא דמפרשי רבי יוחנן ורבא בהאי ברייתא דישן בהם שינת עראי לאו משום דסבירא להו כוותיה ולא באו אלא ליישב דלא ליקשו ברייתא זו וברייתא דקתני אין ישנין עראי חוץ לסוכה אהדדי ולפי שיטה זו צריך לומר שמה שכתבו ה"ר יונה והרא"ש דכשהם בראשו ישן בהם עראי כדאמרין בסוכה בלישן ביום וכו' הכי פירושו מותר לישן בהם שינת עראי דהיינו שינת יום כדאמרין בסוכה וכל שינת יום הוי עראי וכל שינת לילה הוי קבע: והרמב"ם כתב בפ"ד (תפילין ה"טו - טז) תפילין צריכין גוף נקי שיזהר שלא תצא ממנו רוח מלמטה כל זמן שהם עליו לפיכך אסור לישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי אלא אם הניח עליהם סודר ולא היתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן היו תפיליו כרוכין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע עכ"ל ומתוך דבריו נראה שהוא מפרש הא דאוקימנא הנך תלת ברייתות חדא בדנקיט להו בידיה וחדא בדפריס סודרא עליהו וחדא בדמנחי ברישיה דהיינו הא דקתני ישן בהם בין קבע בין עראי בדנקיט להו בידיה כלומר שהם כרוכין יפה בידו דליכא למיחש שמא יפלו כשיישן ולא דמי להא דת"ר לא יאחז אדם תפילין בידו וכו' ולא יישן בהם וכו' דההיא אחיזה בעלמא בלא כריכה. והא דקתני לא קבע ולא עראי בדמנחי ברישיה והא דקתני ישן בהם שינת עראי אבל לא שינת קבע בדמנחי ברישיה ופריס סודרא עליהו ובשיעור שינת עראי משמע ליה דרבי יוחנן פליג אדתני רמי בר יחזקאל ומשמע ליה דרבא לא איפליג עליה דרבי יוחנן אלא במאי דמשמע מדבריו דהא דקתני אין ישנין עראי חוץ לסוכה כשאינו מניח ראשו בין ברכיו הוא אבל אם מניח ראשו בין ברכיו ישנין חוץ לסוכה דלגבי סוכה אפילו מניח ראשו בין ברכיו לא יישן חוץ לסוכה משום דאין קבע לשינה כלומר שאין אדם קובע לשינה שפעמים שאינו מנמנם אלא מעט ודיו בכך הילכך זו היא שינתו אבל במאי דמפליג בתפילין בין מניח ראשו בין ברכיו לאינו מניח מודה ליה כן נראה לי: ובהגהות מיימוני (תפילין פ"ד אות כ) כתב בשם הרמ"ך שלדעת הרמב"ם הא דת"ר לא יאחז אדם תפילין בידו וכו' ולא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי צריך לדחוק ולפרש דלא יישן לא קאי אלא יאחז דרישא אלא מילתא באפי נפשיה הוא עכ"ל ואין צורך לידחק בכך אלא ההיא ברייתא בשאינן כרוכין בידו היא וכדפרישית. עוד כתב שם שינת עראי בפרק הישן פירש כמה שינת עראי כדי שיהלך אדם מאה אמה ואין לומר כן לדעת הרמב"ם דא"כ לא הוה שתיק מיניה אלא ודאי כמו שכתבתי עיקר: כתב העיטור (ה' תפילין ח"ו ס ע"ג) הא דאמרין שלא יפח בהם דוקא אלא כשהן בראשו אבל כשהן בנרתיקן לא קאמר ופשוט הוא:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מד

סעיף א

כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו, אסור לישן בהם * <א> אפילו שינת (א) עראי, אלא אם הניח עליהם סודר א ולא היתה (ב) עמו אשה, * (ג) ב ישן בהם (ד) ג שינת עראי. וכיצד הוא עושה, מניח ראשו (ה) בין ברכיו, והוא יושב וישן. היו תפילין כרוכין בידו, (ו) מותר לישן בהם אפילו שינת קבע. ואם אווזון בידו ואינם כרוכים בידו, (ז) ד אסור לישן בהם אפי' שינת עראי. הגה: ודוקא כשאוזון בלא נרתקן, אבל ה בנרתקן (ח) בכל ענין שרי (כ"י בשם העיטור).

משנה ברורה סימן מד

(א) עראי - דגזרינן [א] שמא יבוא להפיח בהם וע"י הנחת הסודר עליהן יזכור שיש תפילין עליו ולא יבוא להפיח:

(ב) עמו אשה - אבל אם אשתו עמו [ב] אסור גזירה שמא ישמש בהן:

(ג) ישן בהם - ולא חשיב היסח הדעת אלא כשהוא עומד בשחוק וקלות ראש [ג] אבל כשהוא עוסק במלאכתו ואומנתו ואין דעתו עליהן ממש אין זה נקרא היסח הדעת [ד] אם לא שמטריד דעתו כ"כ לצרכי הגוף עד שלבבו פונה מ"ש מחמת טרדתו] וכן כשהוא ישן שוכח הבלי העולם. ומ"מ מצוה מן המובחר שיהא דעתו תמיד על התפילין ושלא יסיח דעתו מהן למשוך ולהרהר במחשבות רעות שמטעם זה חייב למשמש כל שעה שלא יסיח דעתו מהן [כ"י] [ה] זולת [ה] בשעת התפלה והלימוד א"צ ליתן דעתו בהתפילין:

(ד) שינת עראי - [ו] ואין שיעור לזה וי"א כדי הילוך ק' אמה והוא חלק ס"ז משעה בקירוב וכן פסק הגר"א בביאורו:

(ה) בין ברכיו - דא"ל"ה [ז] חיישינן שמא יבוא להשתקע בשינת קבע:

(ו) מותר לישן - דלא חיישינן בזה להפחה כיון שאינם עליו:

(ז) אסור לישן - דחיישינן שמא יפלו מידו:

(ח) בכל ענין שרי - דאפילו אם יפלו על הקרקע אין חשש כ"כ ועיין בביאור הגר"א שכתב דדוקא אם הנרתק מחזיק טפח

אז חשיב חציצה להפסיק בינו לקרקע:

ביאור הלכה סימן מד

* אפילו שינת עראי - דלא כהרא"ש ור"י שמתירין שינת עראי ובביאור הגר"א בריש הסימן משמע שדעתו לפסוק כמותם להקל אך לדעתו לא מיקרי שינת עראי כ"א כדי הילוך ק' אמה ואף בזה דוקא אם הניח ראשו בין ברכיו וכמ"ש לקמיה באותו הסימן:

תפילין (6) ט:

* ישן בהם וכו' - עיין במשנה ברורה סק"ג מה שכו' זולת בשעת התפלה והלימוד וכו' אף דבפמ"ג כתב דמצוה מן המובחר שלא יסיח דעתו כלל מתפילין אפילו בשעת ק"ש ותפלה לא סתמתי כן כי הבה"ט בשם האר"י ז"ל כתב להיפך ובפרט שמצאתי בספר אור זרוע וז"ל בסימן תקפ"ה וצריך אדם כשהוא לבוש תפילין לזכור שתפילין עליו ולא להסיח דעתו מהם שלא יישן בהם ולא יפיח בהם כי מחמת שזוכר שנושא שם הנכבד עליו אינו בא לידי קלות ראש ותופס יראת שמים בלבו כדאמרינן פרק א"ע וכו' הלכך כשאדם מכוין לבו בתפלתו או בהלכה שלו אין זה היסח הדעת דכ"ש דאיכא יראת השם עכ"ל:

8. בית שיש בו תפילין, אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי. והוא שאין השני מיוחד להם רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה כד

בית שיש בו תפילין או ע ספר תורה אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או יניחם בכלי ויניח הכלי בכלי אחר שאינו כליין, אבל אם היה הכלי השני מזומן להם אפי' עשרה כלים ככלי אחד הן חשובין, ואם הניחן כלי בתוך כלי מותר להניחן תחת מראשותיו בין כר לכסת שלא כנגד ראשו כדי לשמרן ואפי' אשתו עמו במטה.

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק י הלכה ז

בית שיש בו ספר תורה אסור לשמש מטתו בו עד שיוציאנו או עד שיניחנו ז בכלי ויתן הכלי בכלי אחר שאינו מזומן לו, אבל אם היה מזומן לו אפילו עשרה כלים זה בתוך זה ככלי אחד הם, או עד שיעשה לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים אם לא היה לו בית אחר, אבל אם יש לו בית אחר אסור לשמש עד שיוציאנו.

טור אורח חיים סימן מ

אסור לתלות תפילין בין ברצועה בין בבתים אבל מותר לתלותן בכיסן. בית שיש בו תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי והוא שאין השני מיוחד להם שאם הוא מיוחד אפילו מאה חשובין כאחד ואפילו נתן כלי בתוך כלי אסור להניחן תחת מרגלותיו אבל תחת מראשותיו בין כר לכסת מותר אפילו אם אשתו עמו: שכח ושמש מטתו בתפילין לא יאחז לא ברצועה ולא בבתים עד שיטול ידיו ויטלם. ישן בהן וראה קרי אוחז ברצועה ומסיר אותן אבל לא בבתים: הנכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על השולחן עד זמן ברכה וחוזר ומניחן:

בית יוסף אורח חיים סימן מ

ב בית שיש בו תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם כלי בתוך כלי וכו'. שם בסוף הפרק (כה): תניא בית שיש בו ס"ת או תפילין אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או יניחם כלי בתוך כלי אמר אביי לא שנו אלא בכלי שאינו כליין אבל בכלי שהוא כליין אפילו עשרה מאני כחד מנא דמו ופירש רש"י אפילו עשרה מאני וכולם כליין כחד מנא דמו ומשמע שאם שני הכלים לא הוּו כליין טפי עדיף וכן נראה מדברי הפוסקים אבל מדברי הרב ר' יונה (יז: ד"ה אבל) נראה דכי הוּו תרווייהו אינן כליין נמי אפילו עשרה מאני כחד מנא דמו ונראה דלא שנא לן בין עליון כליין ותחתון אינו כליין להיכא דהוּו איפכא בכל גווני שרי:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ב

* ב בית שיש בו (ד) [ג] תפילין, * אסור לשמש בו (ה) מטתו (ו) עד שיוציאם או שיניחם (ז) בכלי תוך כלי. והוא (ח) שאין השני מיוחד להם, שאם הוא מיוחד אפי' מאה חשובים כא'. הגה: <ב> ואם שניהם אינן מיוחדים להם, או שהפנימי אינו מיוחד להם והחיצון מיוחד להם, <ג> מותר (ועי' סי' ר"מ סעיף ו) (בי"ט).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ב

(ד) תפילין - וה"ה [ח] חומשים או סדורי תפילות או שאר ספרים בין בכתיבה או [ט] בדפוס הכל יש בהם קדושה ובעינין כלי תוך כלי ואפילו אם הן כתב משיט"א [היינו שאינה כתיבת סת"ם והוא רק כתב אשורין] וכריכת [י] הספר אינה נחשבת לכיסוי דהיא מגוף הספר ובעינין עוד שני כיוויין. ועיין ביו"ד בסי' רע"א בט"ז שם סק"ח שכתב כל המיקל בקדושת ספרים הנדפסין עתיד ליתן את הדין דדפוס הוּו כמו כתיבה. אך בתשובת חו"י סי' קפ"ז נוטה להקל בזה [יא] בשעת הדחק כשאין לו במה לכסות:

(ה) מטתו - או [יב] לעשות צרכיו:

(ו) עד שיוציאם - בחדר אחר או שמפסיק בפניהם במחיצה גבוה יו"ד טפחים. ועיין לקמן בסי' ר"מ במ"א סקט"ו:

(ז) בכלי תוך כלי - ל"ד כלים [יג] דה"ה שני כיוויין [יד] ואם פירש טלית או שאר כיסוי על הכיס של תפילין אפי' שהכיסוי אין מכסה רק למעלה ומן הצדדין ולא למטה אפי' שרי. ועיין בבה"ל. ואותן המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס אחד גדול הרי גם הכיס הגדול נקרא כליין המיוחד להן וצריך עוד כסוי על גבן [טו] אם לא שמכסה בטלית על התפילין בתוך הכיס דאז שרי דהטלית אינו כליין וה"ה [טז] אם כיס התפילין מחובר למעלה על הכיס הגדול הרי צד הב' של כיס הגדול אין נקרא כליין ומועיל להן [יז] אם הפכו. ועיין בביאור הלכה מה שכתבתי בשם הא"ר. כתב המ"א דה"ה במזוזה הקבועה לפנים בחדר צריך כלי בתוך כלי דהיינו שיכסה אותה בב' כיוויין ואחד מהם יהיה עכ"פ אינו מיוחד לה וכדלקמן

תפילין (6) ט:

ואם על המזוזה יש כסוי זכוכית אף שהמזוזה נראית מתוכה אפ"ה נחשבת כסוי אחד ודי בפריסת סודר על המזוזה דהא עתה לא מיתחזיא וכ"כ הדה"ח. אבל לכו"ע לא מהני אם יכסנה עוד בזכוכית מלמעלה אע"ג שמכוסה בשני כסויין דהא המזוזה נראית מתוכן. כתב בחכמת אדם נ"ל דבין במזוזה או שאר ספרים אם עשה מתחלה ב' כלים שיחשב אחד לכלי בתוך כלי כגון שכתב המזוזה בנייר ואח"כ הניחה בתיק שלה מותר כיון שבתחלה כיון לכך. ויתר כל הדינים בזה נבאר לקמן בסימן ר"מ בעזה"י:

(ח) שאין השני - לאו דוקא [ית] וה"ה אם הפנימי אינו מיוחד והחיצון מיוחד או ששניהם אינם מיוחדים וכמו שכתוב בהג"ה ואינו אסור כלי בתוך כלי רק אם שניהם מיוחדים אבל אם אחד אינו מיוחד מצטרף עם המיוחד ושרי וההג"ה לא בא רק לפרש דברי המחבר דלא נטעה בלישנה וכלי אחד אפילו אינו מיוחד לא מהני ואסור:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ב

* בית שיש בו וכו' בכת"כ - עיין במ"ב במה שכתב ואם פירש טלית וכו' והשמטתי מה שהביא הבה"ט בשם מהריט"ץ שמסתפק בכיס שהי' כרוך עליו מטפחת שכל האחרונים השיגו עליו דודאי שרי מהא דגלימא אקמטרא דשרי רבא בברכות כ"ו אף שהכיסוי העליון אין מכסה מכל הצדדים וכ"ש בזה אך אם שני הכיסויים היה כזה שלא היה מכוסה רק למעלה ולא למטה צע"ק והפוסקים לא הזכירו חילוק בזה. ולענין כיס התפילין שמונח בתוך כיס גדול של הטלית עיין במ"ב שכתבנו דהכיס גדול הוא כליין זהו דעת המג"א והעתיק הדה"ח דבריו. אך הא"ר הביא בשם המהריט"ץ להקל בשעת הדחק בזה והשמטתי זה משום דהא יכול לכסות התפילין בהטלית וכמ"ש בפנים אך נ"מ לכאורה מהא דמהריט"ץ לענין שמותר לצור מעות בשעת הדחק בהכיס של טלית דאינו נקרא מיוחד לתפילין כיון שהוא לשניהם וכ"כ הח"א בכלל י"ד אבל באמת נ"ל דזה לכו"ע מותר וכמו שנבאר א"ה לקמן בכלל מ"ב בבה"ל עיי"ש:

* אסור לשמש מטתו - עיין במ"ב דה"ה לעשות בו צרכיו והוא מהדה"ח וצ"ע מנין לו זה ומלקמן סימן מ"ג סעיף ז' אין ראייה לזה ובודאי דבעי כיסוי [ועיין בסימן שט"ו ס"ב] אבל כלי בתוך כלי מנין:

שולחן ערוך אורח חיים סימן רמ סעיף ו

אסור לשמש מטתו בפני כל אדם אם הוא * נעור, (כב) ואפילו ע"י הפסק מחיצה עשרה, ובפני תינוק שאין יודע לדבר, מותר; * בית שיש בו ספר תורה או חומשים (כג) העשויים בגלילה, אסור לשמש בו * (כד) עד שיהיה בפניו (כה) טו מחיצה. ולענין לעשותה בשבת ע"ל ריש סי' שט"ח, ואם יש לו (כו) טז בית אחר, * אסור עד שיוציאו; ואם יש בו (כז) תפילין (כח) יז או ספרים, (כט) יח אפי' של גמרא, אסור * (ל) עד שיתנם (לא) בכלי בתוך כלי; והוא שלא יהא השני מיוחד להם (וע"ל סי' מ' סעיף ב'), אבל אם הוא מיוחד להם, אפילו מאה כחד חשיבי, ואם פירש (לב) טלית ע"ג יט ארגז, (לג) חשוב ככלי בתוך כלי.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן רמ סעיף ו

(כב) ואפילו ע"י הפסק וכו' - הטעם [ט] דמרגיש הוא בעת שהלה משמש מטתו ואין כאן צניעות. ואם הוא בענין שאין מרגישים כלל מותר ע"י הפסק מחיצה [אחרונים]:

(כג) העשויים בגלילה - ר"ל שהן כתובין בקלף כמו ספר תורה אלא שיש בהן רק חומש התורה וה"ה שאר [י] כתבי קודש כשהן עשויין בגלילה:

(כד) עד שיהיה וכו' - ר"ל אפילו היא מונחת בארגז וע"ג הארגז יש עוד כיסוי דלגבי תפילין ושאר ספרים מהני וכדלקמיה בס"ת אסור עד שיהיה מחיצה מפסקת וכשיש מחיצה אפילו אינה מונחת בארגז כלל ג"כ שרי:

(כה) מחיצה - ומה שפרוש וילון סביב המטה [יא] אינה בכלל מחיצה [ואפילו הוילון הוא גבוה הרבה שאין הספר נראה עי"ז והס"ת מונחת בארגז ובכמה כסויין על הארגז ג"כ אסור] שהוילון נע ונד עי"י רוח. כתב המ"א אם יש נקבים וחלונות במחיצה כעין סריגה [יב] אסור עד שיהיו הספרים מכוסים מן העין שאין נראין ובספר נהר שלום מפקפק על דבריו וכן בספר תוספת ירושלים ובמקום הדחק יש לסמוך ע"ז אכן לתחלה טוב לכסות שלא יהיו הספרים נראין ובפרט ס"ת בודאי יש להחמיר:

(כו) בית אחר - פי' חדר אחר:

(כז) תפילין - וה"ה מזוזה ועיין לעיל בסימן מ' במ"ב שם ביארנו כל פרטי הדינים:

(כח) או ספרים - ר"ל כ"ד ספרי קודש ומיירי שאינם עשויין בגלילה דאי עשויין בגלילה דינם כס"ת וכנ"ל:

(כט) אפילו של גמרא - ר"ל אע"ג דגמי' לא ניתן לכתוב בדורות הראשונים משום דדברים שבע"פ אסור לאומרם בכתב אפ"ה כיון דלבסוף התירו האמוראים לכתוב משום עת לעשות לה' הו"ל כשאר ספרי קודש וממילא היום ה"ה כל הספרים הן בכתובה או בדפוס יש בהן קדושה [פמ"ג]:

(ל) עד שיתנם וכו' - ר"ל אע"ג דלא בעינן בהו הפסק מחיצה כמו בס"ת מ"מ כלי בתוך כלי בעינן. וכתבו האחרונים דוילון התלוי לפני המטה אף דאין שם מחיצה עליה כיון דאינה קשורה לצד מטה והיא נע ונד עי"י רוח ואין זה נחשב הפסק לענין ס"ת וכנ"ל בסק"ה מ"מ שם כיסוי [יג] יש עליה אם אין הספרים נראין עי"ז וע"כ אם יכסה על הספרים אפילו רק בכיסוי אחד מותר דתו הוי שני כסויין וככלי בתוך כלי דמיא:

(לא) בכלי תוך כלי - וה"ה שני כסויין. ומה שנוהגין איזה אנשים שתולין נגד הספרים וילון לכסותם וסוברים שבזה לבד די לאו שפיר עבדי דזה הוי רק כיסוי אחד ובעינן עוד כיסוי אחר שיכסה אותן לבד זה:

(לב) טלית ע"ג ארגז - ר"ל אע"ג [יד] דהטלית אינו פרוש רק מלמעלה ולא מלמטה אפ"ה נחשב כאלו היה מונח בכלי תוך כלי :

(לג) חשוב וכו' - ואם הארגז גדול שמחזיק ארבעים סאה והוא אמה על אמה ברום שלש אמות [טו] חולקת רשות לעצמה וא"צ לפרוס עוד כסוי על הארגז [טז] ויש מחמירין בזה [יז] אכן אם מחובר לכותל במסמירין לכו"ע יש להקל :

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן רמ סעיף ו

* ניעור - ובפני ישן מותר אפילו בלא הפסק מחיצה ומ"מ לכתחלה טוב במקום שבני אדם ישנים בבית שיעמיד מחיצה סביב המטה [שקורין פאראוואן] :

* בית שיש בו ס"ת - משמע בגמרא דיש בזה חשש סכנה אם יעבור ע"ז :

* עד שיהיה בפניו מחיצה - מסתימת הטושי"ע משמע דכיון שיש מחיצה המפסקת אפילו אם הס"ת עומד למעלה בגובה ונראית מרחוק שרי ועיין בא"ר שמפקפק בזה ובס"ת בודאי יש להחמיר ולכסותה בכיסוי [ודוקא כשהמחיצה עשויה באופן שלא תניד ברוח מצויה כגון מה שקורין פאראווא"ן או אפילו בוילון פרוסה סביב המטה וקושרה מלמטה שלא תניד דאל"ה אין שם מחיצה עלה וכיסוי לא מהני בס"ת ואפילו כמה כיסויין] ובשאר ספרים אפשר שיש להקל כיון שיש מחיצה גמורה המפסקת [חכמת אדם בכלל קכ"ח ע"ש] :

* אסור עד שיוציאנה - ואם הפתח פתוח ונראה מרחוק יש לעיין בדבר דאפילו לפי מה שפסק המ"א בסקט"ו להחמיר היכא דהמחיצה עשויה כעין סריגה משום דהספרים נראין אפשר דהכא עדיף טפי דהא עיקר הטעם משום דכשנראה דרך נקבי המחיצה איכא קצת בזיון והכא כיון דהוא חדר אחר לגמרי אין בזה בזיון ותדע דחדר עדיף ממחיצה דהא אפילו במחיצה טובה שאין נראה על ידה הס"ת ג"כ מחמירין היכא דיש לו חדר אחר להוציאה שם אלמא דחדר עדיף טפי ומצאתי בנהר שלום שגם הוא מצדד להקל בזה אלא שמדבריו משמע דהמ"א מחמיר בזה ולעני"ד נראה דגם המ"א מודה דיש להקל בזה וכדכתיבנא. ולמעשה נראה דבשאר ספרים בודאי יש לסמוך להקל דאין מחוייב לכסותן שם ולענין ס"ת יש להחמיר לכסותה שם. אח"כ מצאתי בפתחי תשובה ליו"ד סי' רפ"ב סק"ט בשם הפמ"א שמחמיר בזה גם לענין שאר ספרים והפ"ת מסיים ע"ז וצ"ע בזה ולי"נ דהסומך להקל כנהר שלום אין למחות בידו :

* עד שיתנם וכו' - ואין נ"מ בין אם הספרים מונחים למטה או שעומדים בגובה על הדף [שקורין פאליצ"ע] כיון שהם באותו חדר ואין מחיצה מפסיק ביניהם [כן מוכח בפשיטות בסימן שט"ו במ"א סוף סק"ג ע"ש וכ"כ בתשובת חו"י סימן קפ"ד והובא בפ"ת ליו"ד סי' רפ"ב] :

שולחן ערוך יורה דעה סימן רפב סעיף ח

בית (ט) שיש בו ס"ת י (י) לא ישמש בו מטתו עד שיוציאנו. ואם אין לו מקום להוציאו, יעשה לפניו (יא) מחיצה גבוה עשרה טפחים. אבל ע"י הנחת כלי בתוך כלי שאינו מיוחד אינו מותר אלא בתפילין (יב) ושאר כתבי הקדש וחומשים, אבל לא בס"ת, כב) והרמב"ם מתיר אף בס"ת. ואם פירש טליתו על הארגז שמונח בו, חשוב ככלי בתוך כלי.

פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה סימן רפב סעיף ח

(ט) שיש בו ס"ת - עיין בת' אא"ז פנים מאירות ח"א סימן ע"ד שכתב דחדר הפתוח לבית שיש בו ס"ת או ספרים אסור לשמש מטתו גם בחדר ההוא ואם עושה ווילון לפני הפתח שרי ע"ש וצ"ע בזה :

(י) לא ישמש - כתב בתשובת חות יאיר סימן קפ"ד דהכא לא מהני אם הספרים למעלה מעשרה טפחים כדמהני בסעיף א' וגם ווילון סביב הספרים או סביב המטה לא מקרי מחיצה ע"ש :

(יא) מחיצה - עיין בתשובת שער אפרים סימן קי"ט דאם המחיצה עשויה בסריגי חלונות שקורין גיגאטי"ר אינה מועלת ואסור ע"ש וכ"כ המג"א בסימן ר"מ ס"ק ט"ו :

(יב) ושאר כתבי קדש - בתשובת חו"י שם נשאל אם יש איזה צד היתר לת"ח דדחיקא ליה שעתא לשמש מטתו בחדר שיש בו הספרים וצ"ד להקל בספרים הנדפסים ע"י עובדי כוכבים ואם הספרים בכתב אשכנזי פשיטא יש ג"כ צד היתר (ואפשר דה"ה בכתב שקורין רש"י עמש"ל סי' רפ"ג סק"ג בשם דברי יוסף שוב נזכרתי שכ"כ הוא ז"ל בהדיא בסימן ק"ו /ק"ט/ והבאתי דבריו לעיל סימן רע"א ס"ק כ') והעלה דאם הוא שעת הדחק גדול דא"א לעשות בהם כדין הש"ס יש לסמוך על הנ"ל להקל בזמן עונה וליל טבילה וליל יציאה וביאה בדרך ע"ש. ובספר באר היטב בא"ח סימן ר"מ לא העתיק יפה :

9. חולה מעיים פטור מתפילין

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה יג

כל הפטור מקריאת שמע פטור מתפילין, קטן שיודע לשמור תפיליו אביו לוקח לו תפילין כדי לחנכו במצות, חולי מעיים וכל מי שלא יכול לשמור את נקביו אלא בצער פטור מן התפילין, וכל הטמאים כולן חייבין בתפילין כטהורים, מצטער ומי שאין דעתו מיושבת ונכונה עליו פטור מן התפילין שהמניח תפילין אסור לו להסיח דעתו מהן, כהנים בשעת העבודה והלויים בשעה שאומרים השיר של הדוכן וישראל בשעה שעומדים במקדש פטורין מן התפלה ומן התפילין.

תפילין (6) ט: 11

חולה מעים ונשים ועבדים פטורין אבל ביום הראשון פטור מכאן ואילך חייב אפילו באו פנים חדשות.

בית יוסף אורח חיים סימן לח

א - ב חולה מעיים. בפרק כל הבשר (חולין קי.) מימרא דרב יהודה וכתב הרא"ש בתשובה כלל ד' ס"י א' שמי שברי לו שאינו יכול להתפלל בלא הפחה מוטב שיעבור זמן התפילה ממה שיתפלל בלא גוף נקי ואם יראה לו שיוכל להעמיד עצמו בגוף נקי בשעת ק"ש בין אהבה וק"ש יניח תפילין ויברך דאנוס הוא ועדיף הוא מעובדא דרב (ברכות יד:) דאמר שליחא הוא דעוית [בדק הבית] וכתבו רבינו בסימן פ' [עד כאן]: כתב המרדכי (ה' תפילין יד ע"ג) שחולה פטור מן התפילין והביא ראיה לדבר ותימה א"כ אמאי נקט רב יהודה חולה מעיים לימא סתם חולה ומצאתי (בשם ארחות חיים (ה' תפילין סי' ג) בשם הר"ם) [בדק הבית] להרמב"ם (תפילין פ"ד הי"ג) [עד כאן]: מצטער ומי שאין דעתו מיושבת פטור שהמניח אסור להסיח דעתו מהם עכ"ל ולפי זה אפשר לפטור כל חולה אם הוא מצטער ורב יהודה דנקט חולה מעיים אפילו באינו מצטער:

שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף א

(א) חולה מעיים (ב) פטור (ג) [א] מתפילין. הגה: א אפילו אין לו (ד) צער, אבל שאר חולה, אם מצטער בחליו ואין דעתו מיושב עליו, (ה) פטור. וא"ל חייב. (מרדכי א"ח ומיימוני פ"ד).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף א

(א) חולה מעיים - וה"ה [א] מי ששתה משקה המשלשל:

(ב) פטור - משום דתפילין בעי גוף נקי:

(ג) מתפילין - מי [ב] שביטל מצות תפילין מחמת חולי ועברו עליו ל' יום שלא הניחם כשחוזר ומניחם א"צ לברך שהחיינו:

(ד) צער - אפילו [ג] אם הולך בשווקים וברחובות פטור [ד] ואסור לו להחמיר על עצמו בזה אלא בשעת ק"ש ותפלה אם יודע שיוכל להעמיד א"ע בגוף נקי וכמו שכתב לקמן בס"ב:

(ה) פטור - שמא [ה] מתוך הצער יסיח דעתו מהם. ואם רוצה להחמיר ע"ע [ו] רשאי. מי [ז] שלבו ערום דהיינו שהולך במכנסים לבד ולמעלה הוא ערום (ואין בכלל זה מה שבית הצואר פתוח) לא יניח תפילין דאף דלברך רשאי כיון שערוטו מכוסה כדמוכח בסימן ע"ד אפ"ה אין נכון שיהא מגולה לבו ויניח תפילין: